

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/357457314>

DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE OSMANİYE DÜZİÇİ AĞZINDAN KATKILAR-3

Chapter · December 2021

CITATION

1

READS

804

1 author:

Metin Demirci

Kahramanmaraş Sütçü İmam University

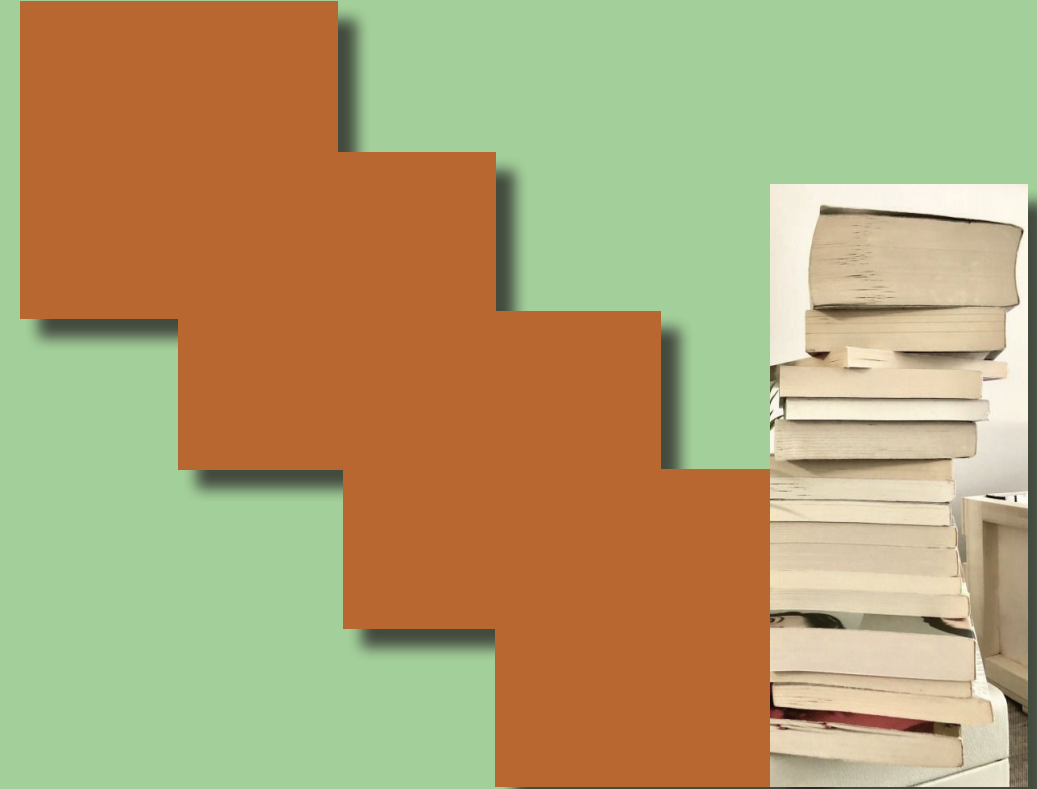
32 PUBLICATIONS 99 CITATIONS

SEE PROFILE

Filoloji Çalışmaları

Filoloji Çalışmaları

Editör

Doç. Dr. Ruhi İnan

Dr. Öğr. Üyesi Bayram Yıldız

Filoloji

ISBN: 978-2-38236-239-6

9 782382 362396

LIVRE DE LYON

livredelyon.com

livredelyon

livredelyon

livredelyon

LIVRE DE LYON

Lyon 2021

Filoloji Çalışmaları

Editör

Doç. Dr. Ruhi İnan

Dr. Öğr. Üyesi Bayram Yıldız

LIVRE DE LYON

Lyon 2021

Filoloji Çalışmaları

Editörler/**Editors** • Doç. Dr. Ruhi İnan • Orcid: 0000-0003-4377-0999

Dr. Öğr. Üyesi Bayram Yıldız • Orcid: 0000-0002-6318-3997

Kapak Tasarımı/**Cover Design** • Clarica Consulting

Mizanpaj/**Book Layout** • Clarica Consulting

Birinci Baskı/**First Published** • December 2021, Lyon

ISBN: 978-2-38236-239-6

Copyright © 2021 by Livre de Lyon

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission from the Publisher.

Publisher • Livre de Lyon

Address • 37 rue marietton, 69009, Lyon France

website • <http://www.livredelyon.com>

e-mail • livredelyon@gmail.com

LIVRE DE LYON

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	v
BÖLÜM 1	1
<i>İHTİYAR SAVAŞÇI: SÜRGÜN, SÜRGÜN YERİ VE DÖNÜŞÜN SANCILARI</i>	
BÖLÜM 2	23
<i>ANLATI İÇİNDE ANLATI: ANDRÉ GIDE'İN KALPAZANLAR ROMANINDA KURGULARARASILIK</i>	
BÖLÜM 3	39
<i>MEHMET HAMDİ (DUYDUK) VE İRTİKA GAZETESİNDEKİ YAZILARINDA ARA NESİL İZLERİ</i>	
BÖLÜM 4	51
<i>BASKIN ERKEK YA DA KADINLARIN GÖLGESİNDE KALAN KURMACA ERKEK KİŞİLER (YÜRÜMEK VE KIRK YEDİ'LİLER)</i>	
BÖLÜM 5	63
<i>REKLAM FİLMLERİNDE COVID-19 PANDEMİSİNİN TEMSİLİ: EDEKA NOEL REKLAMININ GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEMESİ</i>	
BÖLÜM 6	83
<i>DİLİN BİLİMİ VE MATEMATİK</i>	
BÖLÜM 7	107
<i>ÇEVİRİ EĞİTİMİNDE « ÖĞRETCİ » MODELLE KAYNAK METİN ÇÖZÜMLEME ÇALIŞMASI: “UNE FAMILLE” ÖRNEĞİ</i>	
BÖLÜM 8	117
<i>İSTE- FİİLİ VE KÖKTEŞLERİ</i>	

BÖLÜM 9 **127**

*TRACY CHEVALIER’NİN FALLING ANGELS ROMANINDA
METİNLERARASILIK, ÇOK SESLİLİK VE ÇOK DİLLİLİK İLE
ALTERNATİF TARİH ANLATISI*

BÖLÜM 10 **151**

*TÜRKÇE SÖZLÜK’TE DAR ÜNLÜLER İLE BAŞLAYAN
İSİMLERİN TANIMLANMASINDA ALT- ÜST ANLAM
İLİŞKİSİNE AİT BİR TASNİF DENEMESİ*

BÖLÜM 11 **165**

*DERLEME SÖZLÜĞÜ’NE OSMANİYE DÜZİÇİ
AĞZINDAN KATKILAR-3*

BÖLÜM 12 **187**

*TÜRKÇE SÖZLÜK’TE DAR ÜNLÜLER İLE
BAŞLAYAN İSİMLERİN TANIMLANMASINDA
EŞ-YAKIN ANLAM İLİŞKİSİNE AİT BİR
TASNİF DENEMESİ*

Ön Söz

Edebi metin incelmeleri ve dil ile ilgili çalışmalar, hem günceli yakalamak hem de alana katkı sağlamak noktasında önemlidir. Bu sebeple alan yazına katkısı olabileceğini düşündüğümüz ilginç ve nitelikli çalışmaları bu kitapta toplamaya karar verdik. Kitapta karşılaştırmalı metin incelemelerinin yanı sıra dil ile ilgili ağız taraması, isim tanımlanmasında alt üst ve eş yakın ilişkisi gibi konular ele alınmıştır. Dünyamız için halen güncel ve önemli bir konu olan Covid-19 ile ilgili olarak da Edeka Noel reklamının göstergebilimsel çözümlemesi yapılmıştır.

Alana katkı sağlaması dileğiyle.

Ruhi İNAN B & Bayram YILDIZ
Balıkesir 2021

BÖLÜM 11

DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE OSMANIYE DÜZİÇİ AĞZINDAN KIRKILAR-3

*Contributions to Compilation Dictionary from
Dialect of Duzici, Osmaniye-3*

Metin Demirci

*(Doç. Dr.), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim
Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, mdemirci@ksu.edu.tr*

Orcid: 0000-0002-3605-9894

1. Giriş

Ağızlar, ağız çalışmalarıyla uğraşan dilcilerin yanında bir ağız konuşan insanların da merak konusu olmaktadır. Dil edinimi çerçevesinde düşünüldüğünde bir ağız bölgesinde yaşayan kişinin büyüklerinden duyduğu söz varlığını kullanması doğal bir özellik ve o söz varlığını kullanmak doğal bir hakkıdır. Kulak yoluyla yani dinleme yoluyla edinilen bu söz varlıkları aynı zamanda ağız konusurunun dil ediniminin bir parçasıdır. Bu dil edinim süreci bir ömür boyu devam etmektedir ve bireyin ana dili edinimi aslında daha çok ilk etapta ağza dayalı olmaktadır. Bu durum bireyin diğer kitle iletişim araçlarını takip etmesi, sokakta diğer insanlarla karşılaşması, eğitimi öğretim hayatına başlamasına kadar da devam eder. Ancak konuşması ve dili ağız özellikleriyle beslenme ve şekillenmeye devam eder. Bu beslenme ömür boyu sürer denilebilir. Bireyin eğitim öğretim hayatının başlaması, okuryazar duruma gelmesi, ölçünlü dille yazılmış eserlerle hemhal olmaya başlaması ağız özellikleriyle konuşma diliyle yazı dili arasındaki farklılıklardan hareketle örtüşme veya ayrışma şeklinde devam eder.

Birey okulda, derslerinde, öğretmeniyle, okul görevlileriyle bir arada olduğu zamanlarda bazen de nezaket kuralları çerçevesinde büyükleriyle ya da tanımadığı kişilerle muhatap olduğu durumlarda bu ikili ayırım ve örtüşmeyi tercihen kullanabilir ve içselleştirme süreciyle birlikte kiminle nasıl bir dille yani ağızla mahalli dille mi ölçünlü dille mi yazı diliyle mi iletişim kurması gerektiği hususunda kendine özgü davranabilir. Bu durum bahse konu kişi ve kişilerce desteklendiği veya engellendiği derecede de bireyde yer bulur.

Bireyin doğduğu aile bireyleri eğitilmiş de olsa eğitimsiz de olsa konuşma dilinin hakim olduğu bir ortamdır. Bilindiği üzere konuşma dili ölçünlü değildir ve yazı diline nazaran daha esnek, daha canlı, ses olayları bakımından daha gelişmeye ve değişmeye açık bir dildir. Kurallara uyma ve kuralları uygulama bakımından daha serbest davranılan bir konuşma ortamının olduğu dil ortamıdır. Bu dil ortamının şekillenmesinde daha çok kuşaktan kuşağa aktarma, kulaktan kulağa aktarma esası işlemektedir. Haliyle bir aile her ne kadar İstanbul ağzını kullanıyor olsa da çevrede çocuğun maruz kaldığı dil banyosunda bölge ağzının özelliklerinden tamamıyla soyutlanamayacağı bir gerçektir. Gitmiş olduğu kreşte, anaokulunda, ilkokulda, ortaokulda, lisede en azından yaşadığı muhitte muhatap olduğu esnafa farklı bir ağız görmektedir. Okullar ve resmi ortamlar her ne kadar ölçünlü dilin tahakkümü altında olsa da bireyin karşılaştığı sair ortamlar daha çok konuşma dilinin büyük bir olasılıkla da bir ağzın tahakkümü altındadır.

Bireyin doğduğu ailenin ağız özellikleri kendi ağız özelliklerinin oluşması, gelişmesi, değişmesi, durması, şekillenmesi açısından önemlidir. Eğitilmiş aile ve çevrelerde nispeten ağız özelliklerinden uzaklaşma söz konusudur. Her hâlükârda birey iletişim kurmak için yazı dilini de konuşma diline kullanmak durumunda kalmaktadır.

Yaşadığı muhitin veya anne babasının memleketinin bireyde bir ağız özelliğinin yerleşmesinde etkili olmaktadır. Gerek yaşanan yerde iletişim kurmak için oranın ağız özelliklerini fark etmek ve kullanmak gerekse kendi yöresinin ağız özelliklerini ön plana çıkararak konuşmak yörede ağız incelemelerinin yöntem dışı da olsa başlamasına vesile olmaktadır.

Bu doğrultuda okullarda çeşitli gazete ve dergilerde, yerel gazete ve dergilerde, internet ortamlarında, sosyal mecralarda bir merak unsuru olarak da olsa yörenin söz varlığı derlenmekte, yayımlanmakta, kullanılmakta en azından espri malzemesi olarak kullanılmaktadır. Hatta bir kültürel özellik olarak özel veya resmi kurum ve kuruluşların, bireysel internet sayfalarının, blogların bu söz varlığına yer verdiği görülmektedir. Nasıl derlendiği, kimden derlendiği, ne zaman derlendiği, hangi ortamlarda derlendiği, anlamlarının doğru verilip verilmediği doğru bir yöntem ve teknikle derlenip derlenmediği tam olarak bilinmeyen bu söz varlıklarının yöre tarafından bilindiği ve kullanıldığı da bir gerçektir.

Böyle merak, tutku, gayret ve bilinçle oluşturulan bu tür sitelerde benzer söz varlıklarının benzer anlamlarının verildiği, zaman zaman örnek cümlelere yer verildiği de görülmektedir. Bazılarında da kopyala yapıştır mantığıyla aynılıklar görülmektedir. Bunun yanında çevre ilçe ve illerde de aynı ağzın devamı olarak aynı söz varlıklarının verildiği, ilaveler ve çıkarmaların olduğu tespit edilmektedir.

Ehil kişi veya kurumlar tarafından belki bir heyet tarafından bunların gözden geçirilmesi, doğrultulması, belli bir usul ve esasa riayet edilerek düzeltilmesi ve böylece bu ağız gönüllülerinin emeklerinin bilimsel temele oturtulması, ağızlarda derlenmemiş söz varlıkları olarak bunlar içinde Derleme Sözlüğü'nde geçmeyenlerin akademik değerlendirmelerle Sözlük'e katkı olarak alınması önemli ve yerinde bir iş olacaktır.

Ağız gayretlisi kişilerin bu derlemeleri aynı zamanda henüz ulaşamadığımız ağızların tespitinde, derleyemediğimiz söz varlıklarının bu yolla da olsa muhafaza

edilmesinde önemli bir katkıdır. Özellikle bireysel çabaların desteklenmesi, teşvik edilmesi bu yolla Anadolu ağızlarının söz varlıklarının biraz daha kayıt altına alınması düşünülebilir. Buralarda verilen söz varlıklarının kayıt altına alınması Anadolu ağızlarının söz varlığına ciddi katkılar sağlayacaktır. Bu düşüncelerle bir Osmaniye Düziçi ağız konusunu olarak çeşitli internet ortamlarında verilen ve benim bizzat duyduğum, kullandığım veya yakınlarımın kullandığı sözcükleri buralarda görmek böyle bir çalışmayla bunları kayıt altına almak maksadıyla bu çalışma ortaya çıkmıştır.

Derleme Sözlüğü'ne katkı bağlamında alan yazında birçok makale yazıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda Karaörs (1994), Boz (1996), Şanlı (1996, 1999), Kalay (1997, 2004), Gülensoy (1998), Koraş (2002), Özgür (2004), Yıldız (2007), Doğan (2009, 2010, 2012), Öztürk (2009), Ersöz (2009), Biray (2009), Ölmez (2010), Toker (2011), Kamacı (2011), Karaman (2011), Teres (2011), Yeşilöz (2012), Eratalay (2012), Erdem Nas (2012,2015), Arslan (2013), Güzel (2013), Acar (2013), Özdarendeli (2013), Güven (2014), Çiftçi (2014), Tekin-Cantürk (2014), Tokat (2014), Özkaya (2015), Çavga (2015), Gülseren (2016), Erdoğan (2016), Metin (2016), Küçükballı (2016), Erten Başkan (2016), Erdem Nas-Parlar (2016), Bulut (2016), Özek (2016), Uysal (2017), Sökmen (2017), Demirci (2017a, 2017b), Asıl (2021), Güven (2021), Bölük-Erdem (2021), Çifçi (2017), Büke (2020), Yıldız-Özsoy (2016), Tuğluk (2021), Gürsoy (2020), Bulut (2020, 2018), Uysal (2018), Arslan (2018) tarafından makaleler yazılmıştır.

Düziçi'nde kullanılan söz varlıklarımızın yerel kelimeler, Düziçi kelimeleri gibi başlıklar altında birkaç internet sitesinde verildiği görülmektedir. Bunlar Cevahir Toroslu¹, Düziçi Haber² ve yine eski bir tarihli Düziçi Haber³ tarafından verilen söz varlıklarıdır. Bu sonuncu sitede derleyen kişinin Ekrem Kandırmaz olduğu yazılmıştır ama gerçek isim veya müstear isim olduğu belli değildir. Buradaki sözcüklerle ilgili derleyenin: “Sözcüklerin bir kısmı şu anda kullanılmayan; ancak Öztürkçe olan sözcükler, bir kısmı ses düşmesi veya ses türemesi şeklinde yöresel ağız olarak yerleşmiş, bir kısmı ise sert sessiz olan “k” harfinin “g” olarak söylenmesinden ve nazal “n” harfinin kullanımından kaynaklanmaktadır. Anlamları %100 karşılamayabilir. Amaç kelimelerin anlamından çok kelimenin doğal halini yansıtmaktır.” şeklinde bir açıklama düştüğü görülmektedir.

Koç'un (2011) yüksek lisans tezinde de Düziçi ağızıyla ilgili söz varlıklarının verildiği görülmektedir (s. 128-171). Bu çalışmalardan Koç'un (2011) çalışması bilimsel bir çalışma olmakla birlikte dilcilik ve ağız alanıyla ilgili bir çalışma değildir. Diğer sitelerdeki söz varlıklarının da Derleme Sözlüğü dikkate alınarak yapılmamış çalışmalar olduğunu, gönüllük, merak veya belli bir bilinçle iyi niyetle yapılan derlemeler olduğunu söylemek mümkündür.

1 <http://cevahirtoroslu.blogspot.com/2009/05/duzici-yoresel-kelimeler.html> Erişim zamanı: 26.10.2021, 10.30.

2 <https://www.duzicihaber.com/haber/duzici-agzi-h74.html> Erişim zamanı: 26.10.2021, 09.30.

3 <https://duzici-haber.blogspot.com/2013/12/duzici-ilcesi-yoresel-agz.html> Erişim zamanı: 26.10.2021, 13.30.

Düziçi halk kültüründe halk inançları, bayramlar ve törenler üzerine yaptığı yüksek lisans tezinde Kılıç (2010) da benzer şekilde tezin son kısmında, Düziçi Yerel Kelimeler Sözlüğü oluşturmuştur (Demirci, 2017b:38)

Osmaniye, Düziçi Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar 1-2'de (2017) derlediğim ve yayımladığım söz varlıklarına ilaveten zaman içinde derlediğim söz varlıklarını da ilave ederek ve bazı internet sitelerindeki söz varlıklarından da faydalanarak bu çalışma ortaya çıkmıştır.

Düziçi ağzıyla ilgili yapılan çalışmaların orijinal ve sınırlı olduğunu söylemek mümkündür. Bu bakımdan Düziçi ağzıyla ilgili çalışmalar önemlidir. Çünkü son zamanlara kadar çok fazla göç almayan, bir nevi kapalı kültür özelliği gösteren, genel olarak etnik bakımdan karışık olmayan, etrafının dağlarla çevrili olması, ulaşım yollarının üzerinde bulunmaması nedeniyle konuşma dilinde söz varlığı bakımından ağız özellikleri belirgin bir şekilde hissedilen, özellikle köy yaşamı ve dilinde ağız unsurlarının dikkat çektiği Düziçi'nden söz varlıklarının tespiti, kayıt altına alınması, Düziçi'nin ağız özelliklerinin belirlenmesi önemlidir, Düziçi bu bakımdan önemli bir çalışma alanıdır (Demirci, 2017b:38).

Düziçi, Karahan'ın (Karahan, 2011: 114) ağız sınıflandırmasında 24 Oğuz boyundan Kınık boyunun yerleştiği ağız grubu içinde ismen geçmemektedir. Düziçi'nin, Osmaniye olarak çizilen sınırlar ve verilen diğer illerden hareketle bölge olarak Anadolu toprakları üzerinde en geniş alana yayılmış olan, Kuzeydoğu Grubu ve Doğu Grubu ağızlarıyla kuşatılmış olan Batı Grubu Ağızları içinde VII. Grup'ta yer aldığı söylenebilir. Düziçi ağzı, Yıldırım'ın sınıflandırmasında Doğu Çukurova Ağızları içinde Düziçi Alt Ağız Grubu olarak değerlendirilmiş ve -anaçak/-enecek zarf fiilinin bulunması, - CA eşitlik ekinin /-k/ ve /q/ türemesiyle ve yaygın olarak sınırlandırma görevinde kullanılması gibi özelliklerle Osmaniye-Toprakkale-Güney Ceyhan-Yumurtalık alt ağız grubuyla bağlanmıştır (Demirci, 2017b:38).

Daha önce tarafımızdan yapılan Derleme Sözlüğü'ne Katkılar 1-2'den sonra Düziçi ağzından söz varlıkları derlenmeye ve not alınmaya devam edilmişti. Bu derlemeler neticesinde elde edilen söz varlığının bir makale hacmine ulaşması nedeniyle bu çalışma ortaya çıkmıştır.

Burada söz varlıkları; İsim Soylu Sözcükler, Fiiller, İkilime ve Kalıp İfadeler şeklinde sınıflandırılmıştır. Yukarıda bahsi geçen çalışmalarda daha farklı sınıflandırmaların olduğu da görülmektedir.

Bu çalışmada Düziçi ağzından derlenen veya çeşitli internet sitelerinde Düziçi ağzına atfen verilen sözcükler tarafımızdan doğruluğu teyit edilerek verilmiştir. Neticede 146 isim soylu sözcük, 71 fiil ve 186 kalıp ifade ve anlamları aşağıda verilmiştir. Bu çalışmada yer alan söz varlıklarına baktığımız zaman bunlardan bir kısmının isim soylu sözcüklerde geçtiği bir kısmının bu isimlerden türeyen fiiller olarak fiil kısmında veya fiil kısmında geçip bir kısmının fiilden türeyen isim olarak isim soylu söz varlıkları kısmında geçtiği görülmektedir. Bazen sözcüklerin diğer sözcüklerle birleşerek yeni söz varlıkları haline geldiği görülmektedir. Bunlar da kalıp ifadeler kısmında verilmiştir.

Çalışmadaki söz varlıklarından bir kısmının Derleme Sözlüğü'nde geçtiği ancak Düziçi ağzında aynı anlamına ilaveten başka anlamlarının olduğu veya Düziçi ağzında tamamen farklı bir anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bu hususlar gözden

kaçmayanlar hariç genellikle dipnot halinde verilmiştir. Bu sözcükler italik olarak yazılmıştır.

Bazı sözcüklerde ölçünlü dille karşılaştırıldığında bazı ses olayları, ses gelişmeleri veya ses değişimlerinin olduğu görülmektedir. Genellikle bu tür sözcükler gelişme işareti kullanılarak gösterilmiştir. Bu çalışmada uzunluklar (:) olarak belirtilmiştir. Kapalı e'ler (è) belirtilmiştir. Nazal n için (ñ) harfi kullanılmıştır.

2. Osmaniye'nin Düziçi İlçesinden Derlenen Söz Varlıkları

2.1. *İsim Soylu Sözcükler*

a: bedirik⁴ gimi<gibi: Bembeyaz.

a:ri: Eğri.

a:şikci<eğişikçi: Rekabetçi.

a:şikcilik: Birbiriyle rekabet etme durumu.

abbak<apak: Genellikle çocuklar için hastalıktan çıkma, iyileşme.

ala:<alayı : Hepsi.

alabaş: Bir tür küçük kavun.

alıyacı:<alaycığı: Hepsi, tamamı.

aşma: Ağılardan geçen yol, yolak.

avcar: Baharat.

avcarrı: Baharatlı.

aykırılamadı:<aykırılamadığı: Aykırılmasına, aykırı bir şekilde, düz bir şekilde.

aylık: Her ay.

aymaay: Her ay.

ayrımcılık: Ayrımcılık.

ba:lıkci<bahalıkci<beha: Pahalı satan kişi veya yer.

bunca:liş<bunca geliş: Bu sefer.

cangamacı: Gürültü patırtıtmeyi, tartışmayı seven kişi.

carsa: Bir kumaş türü; bir inek türü.

cascavlak: Üzerinde hiçbir şey olmayan, çırlıçıplak; kel.

cıbil: Yaramaz, haylaz, şımarık.

cırtatan⁵: Bazı hastalıklara iyi geldiği söylenen, acı kavun olarak da bilinen bir bitki.

cirpinti-cirpintin: Bir tür maki.

coli: Küçük köpek; bu tür köpekleri çağırırken kullanılan seslenme.

cücük⁶: Faiz.

cücükcü: Faizci.

cüruf: Tort.

4 Bedirik kelimesi için bakınız: Derleme Sözlüğü, Birinci Cilt, s.595)

5 Cırtatan için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 937. Ancak burada verilen anlamla aynı değildir.

6 Cücük için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1021. Ancak burada verilen anlamla aynı değildir.

çadır: Beştaş oyununda işaret parmağının orta parmak üzerine konulması orta parmak ile baş parmağın köprü şeklinde, çadır şeklinde yere konması ve taşların bu aralıktan geçirilmesi şeklindeki sondan bir önceki aşama, oyunda beşinci aşama.

çalverince: El ativerince, arayınca anlamında bir söz.

çatalavrat: Çatal kuyruklu, dokunduğu yeri kızartan veya kaşındıran bir böcek.

çekinti⁷: Bir şeyi bağlamak için kullanılan bezden yapılmış bağlama gereci.

çepelcilik: Bulaşıkçılık.

çotanak⁸: Ağaçta çok sık, iç içe girmiş meyve topluluğu.

da:lar<dağlar: Beştaş oyununda taşların avuç içiyle atılarak dağıtılmasıyla oyunun ilk aşamasının başlaması.

dal: Yaprak; yer fıstığının toprak üstündeki yeşil gövde ve yaprak kısmı.

dalcı: Yer fıstığı yetiştiren kişilere yardım ederek akşama kadar topladığı fıstık sapını kendisine alan kimse.

dıkızırak⁹: Sürülmek için tam tavında olmayan toprak.

dörtler: Beştaş oyununda bir taşın havaya atılarak geriye kalan dört taşın yere bırakılması ve tekrar alınması şeklindeki dördüncü aşama.

düzgünceli:nen<düzgünceliğinen: Düzgün bir şekilde.

elbirci: Ağa ile maraba arasında ilişki sağlayan işçi başı.

elbirci¹⁰: Çöpçatan.

elbircilik: Çöpçatanlık etmek.

elcilik¹¹: Ağa ile maraba arasında iletişim sağlama işi.

elefetsiz¹²: Boşboğaz, sözünü bilmez kişi.

faldırıklı¹³: Eli ayağına dolaşmış gibi ne yaptığı, nasıl hareket ettiği belli olmayan kişiler için kullanılan bir söz.

fargısız: Bir şeyin farkına varamayan kişi.

fireç: Viraj.

gabırrık: Kabirlik.

gaco: Serseri, işe yaramaz kişi. **galpırak:**

Kaba saba veya ağır işleyen. **gapsahlık:**

Avlunun tahtadan yapılmış kapısı.

garaböcük: Domuz.

7 Çekinti için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1113. Ancak burada verilen anlamla aynı değildir.

8 Çotanak için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1274. Burada verilen anlamla benzerdir ancak her tür meyve için kullanılan bir sözdür.

9 Dıkız için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1456.

10 Elbir için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 1704.

11 Benzer bir kelime elefe için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 1709.

12 Faldırık için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 1832.

13 Faşılmak için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 1839. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

gartaşık: Kart hale gelmiş, yaşlanmış.

gasıl: Hayvan yemi olarak kullanılan ve başakları olgunlaşmadan biçilen arpa.

gasıllık: Gasıl ekilen yer.

gavıt: Kavrulmuş buğday ya da mısır öğütülerek yapılan yiyecek.

gayışganat: Yarasa.

gıcılamaz: Ağır hareket eden, hızlı davranmayan.

gıkga: Çocuk dilinde yumurta.

gımı¹⁴<gimi<gibi: Gibi.

gingılıbiç: Tahterevallı.

gingılı¹⁵: Tahterevallı.

gıpgızgın: Sımsıcak.

gısmık: Cimri.

gısmıklık: Cimrilik.

gıvratmalı: Burma bilezik için kullanılan bir söz.

gızgın: Sıcak.

gızgıncık: Sımsıcak.

gızılacak: Bir ot türü. Bilimsel adı kotiledon olan, yaprakları elips şeklinde, tokmak ucu gibi yuvarlak ve az çok saplı, yaprağın altı morumsu kırmızı renkli, yapraklar elipsten ovale kadar değişen şekillerde ve düz kenarlı bir tür bitki.

gij²⁰: İneklerin boğaya gelmesi sırasında boğayı harekete geçirmek için söylenen bir söz.

girgel: Girişken.

go:z: Arpa buğday gibi şeylerin tanelerinin oluşmaması, gelişmemesi, içinin boş olması.

göçcecik<gökçecik: Çok güzel.

hacanalık<hacı analık: Çöpçatanlık.

hadik: Kişinin bir açığı, zayıf noktası.

hardalatsız: Biçimsiz

hatnana: Büyükanne.

hécin: Tek hörgüçlü bir tür deve.

himbıl²¹: Eskiden, kâğıtlara yazılan aynı kelimeleri belli bir elde toplamaya çalışılarak oynanan bir oyun.

himbılıbis: Eskiden, kâğıtlara yazılan aynı kelimeleri belli bir elde toplamaya çalışılarak oynanan bir oyun, himbıl.

hışvanti-haşventi: Küçük çalı, yaprak karışımı kırıntı.

14 Gımı için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 2045. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

15 Gingılıç için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 2050. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

16 Gij için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 2075. Ancak buradaki anlamından farklıdır. Benzer bir kelime olarak gjdik s.2037.

17 Himbıl için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 2075. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

hindicik: Şimdıcık.

hindilik: Şimdilik.

holungu: Büyük sopa.

hölbüroğlu: Benzetme olarak ağa bey oğlu, zengin kimse.

ibili¹⁸: Küçük bir tür kuş, hotozlu serçe.

ikiler: Beştaş oyununda avuçla dağıtılan taşların iki iki alınacak şekilde dağıtılması ve alınması aşaması, ikinci aşama.

iliksiz: İşe yaramaz.

ipisiz<ıpsız-ıpidisiz: Sahipsiz, ıssız yer.

keç¹⁹: Sığır cinsinden hayvanları harekete geçirmek için söylenen bir söz.

keşkere-geçgele²⁰: Malzeme taşımak için iki ağaç üzerine üç tarafı kapalı araç.

kişmir²¹-**gırkişmir:** Sarışın, kirli sarışın.

laylon: Traktör römorku.

loş²²: Düşün yemeği.

maşat²³: Yıkanan çamaşırı kurutmak için sererken kullanılan mandal. **mavracı:**

Çok konuşan, yalan konuşan, abartılı konuşan.

miliyem: Mülâyim.

na:dar: Ne kadar?

na:darcık: Ne kadarcık?

na:darrık: Ne kadarlık?

na:kıt<ne vakit: Ne zaman?

neci: Ne iş yapar, mesleği ne?

nedi:<ne diye: Niçin?

nenca:z: Ne kadarcık?

nenca:zcık: Ne kadarcık?

oynaş²⁴: Kadının yasak ilişki kurduğu erkek.

ölgünürek: Hafifçe pişirilmiş sebze yemekleri için kullanılan bir söz.

ölümsa:<ölümsek: Ölecek gibi.

ölümsek: Ölmek üzere olan.

pampal: Gelincik

18 İbili için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2503. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

19 Keç için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2716. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

20 Keşkere için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2772. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

21 Kişmir için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2887. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

22 Loş için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.3089. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

23 Maşat için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.3135. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

24 Oynamak ve oynaş dölü için bakınız için bakınız: Derleme Sözlüğü Beşinci Cilt, s.3304 ancak Sözlük'te oynaş sözlükbirim olarak yer almamaktadır.

perpil: Bir tür yabani siyah üzüm.

pıtık: Yumurta.

pıtpıtı²⁵: Motosiklet.

por: Pas.

porru>porlu: Paslanmış

püsük: Kedi.

sakadırak: Dengesiz kişi.

selemet: Daha sakın bir yer.

sifirri<sifirli: Yağ bulaşığı olmuş şey.

simsar: Alım satımlarda arabuluculuk yapan denir.

so:racı:ma<sonracığıma: Daha sonra.

şabık: Çabuk.

şaravana: Dengesiz, sağını solunu bilmeyen kişi.

şepenek: Beştaş oyununda sayı almak yapılan, elin içine alınan taşların havaya atılması el üstünde tutulması ve tekrar havaya atılarak taşlar havadayken avuçların birbirine vurulması ve taşların yakalanması şeklindeki son aşama, altıncı aşama.

şipidik²⁶: Alkış.

şorcu: Dedikoducu.

şorculuk: Dedikoduculuk.

takdadelen: Ağaçları delerek içindeki böcekleri yiyen bir kuş türü.

taktakı: Kurusıkı silah.

tañgazakKuru, kurumuş.

tavlak: Dıştaki yumuşak kabuğu soyulmuş ceviz.

temelli: Tamamen.

tınsırık: Hapşırık.

tokanak²⁷: Dokunulacak veya dokunacak şey.

töreme²⁸: Sebze veya diğer bitkilerin ekilip biçildiği yerde çıkan karışık ot topluluğu.

uccadan<uzcadan: Uz bir şekilde, yavaşça.

ucuzcu: Ucuz satan yer veya kişi.

uzunnamadı:<uzunlamadığı: Uzunlamasına, uzun bir şekilde bırakmak.

üçler: Beştaş oyununda avuçla dağıtılan taşların bir üç alınacak şekilde dağıtılması ve alınması aşaması.

varınşık: Varınca

vızzo: Boş, işe yaramaz.

yannamadı:<yanlamadığı: Yanlamasına, yan bir şekilde bırakmak.

yo:sacı:ma<yoksacığıma: Yoksa.

25 Pıtpıtı için bakınız: Derleme Sözlüğü Altıncı Cilt, s.4649, V. Cilt, s. 3452. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

26 Benzer anlamda şipidik için bakınız: Derleme Sözlüğü Beşinci Cilt, s.3784.

26 Tokanak için bakınız: Derleme Sözlüğü Beşinci Cilt, s.3949. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

28 Töreme için bakınız: Derleme Sözlüğü Beşinci Cilt, s.3985. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

yo:samannık: Yoksa.

yoz: Gebe olmayan inek.

yozampa: Boş boş gezen kişi.

1.2. *Fiiller*²⁹

a:rilmek: Eğrilmek, bükülmek.

a:şmek<eğişmek: Rekabet etme.

alışmak: Ateşin yanması, tutuşması.

avcarramak: Baharatlamak.

aymaklamak: Avuç içi ile tutarak yukarı doğru çıkmaya çalışmak, uzanmak.

badıçlamak³⁰: Fasulye, bezelye, bakla gibi taze sebzelerin kabuklu gibi belirmeye başlaması.

boşandırmak³¹: Dolmak üzere deliği kapatılan havuzun deliğini açmak, suyu salmak.

cangamalaşmak: Gürültü patırtı yapmak, tartışmak.

cücüklemek³²: Paranın faizle çoğalması.

çiysemek: Çiğ, pişmemiş halde kalmak.

dallamak³³: Dal vermek; hayvanlara fıstık sapı, dalı vermek.

delicelemek: Deli gibi olmak.

êkişdirmek: Vurmak, tokat atmak.

faşılmak³⁴: Kelimedede belirtildiği gibi ses çıkarmak.

gaco:laşmak: Serseri gibi olmak.

garalamak: İftira etmek.

garanmak: Kızarak suçlayıcı sözler söylemek.

gartaşdırmak: Erkeklik organını erekte hale getirmek.

gartaşmak: Erkeklik organının erekte olması.

gartaşmak: Kart hale gelmek, yaşlanmak.

gavsıkmak³⁵: Bazı meyve veya sebzelerin, hububat türü malzemelerin adeta keçeleşmesi.

29 Buraya ayrı yazılan birleşik fiiller alınmamıştır. Ayrı yazılan birleşik fiiller İkilemeler ve Kalıp İfadeler kısmında verilmiştir.

30 Badıç için bakınız: Derleme Sözlüğü, Birinci Cilt, s. 466.

31 Boşandırmak için bakınız: Derleme Sözlüğü Birinci Cilt, s. 743. Ancak aynı anlamda değildir.

32 Cücüklemek Cücük için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1024. Ancak burada verilen anlamla aynı değildir.

33 Dallamak için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1345. Ancak burada verilen anlamla aynı değildir.

34 Gaco için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 1887. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

35 Benzer bir kelime gavsıkdırmak için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 1941. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

- gaypıtmak**³⁶: Kayar bir şekilde tokat atmak.
gıflamak: Doğramak.
gırçarmak: Niyetinin kötü olduğunu belli etmek.
gıvramak³⁷: Hazır hale gelmek.
gıvrانmak: Hazır hale gelmek.
gızmak: Isınmak.
gijlemek: İneklerin boğaya gelmesi sırasında boğayı harekete geçirmek için “gij gij” diye söylemek.
gurcamak: Kurcalamak.
hellenmek: Salıncakta sallanmak.
horelenmek: Hava atmak.
hoşarranmak: Hoşuna gitmek.
hoşlaşmak: Hoşuna gitmek.
hölümek³⁸/**hölütmek**: Hafif ıslayarak yumuşak, yarı pişkin hale getirmek.
hümzünmek: Yeltenmek.
ışmarlaşmak³⁹: İşaretleşmek.
karalamak⁴⁰: Tohum benzeri şeylerin üzerini hafifçe toprakla kapatmak.
kişlemek⁴¹: Saplamak.
körremek<**körlemek**⁴²: Bir işin üzerini kapatmak, meseleyi sonlandırmak; bir şeyin üzerini hafifçe toprakla kapatmak.
macınnamak: Macunlamak, macun ile yıkamak.
mucuklanmak⁴³: Çürümeye yüz tuttuğu için mucuk denilen sineklerin konmaya başlaması; gözde görme bozukluğunu ifade ederken kullanılan bir söz.
na:tıyoñ: Ne yapıyorsun?
navıtıyoñ: Ne tutuyorsun, ne yapıyorsun?
nêşliyoñ: Ne yapıyorsun?
nê:diyoñ: Ne yapıyorsun?
nêtdiriyoyñ: Ne yapıyorsun?
perretmek: Parlatmak, açmak, ısılatmak.
pissinmek: Pis görmek.

36 Gaypıtmak için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 2069. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

37 Gıvratmak için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 2064. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

38 Hölümek için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 2431. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

39 İşmar için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2498.

40 Karalamak için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2650. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

41 Kişlemek için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2503. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

42 Körlemek için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2967. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

43 Mucuk için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.3215.

saçalamak: Saçmak, serpmek.

saplamak: Bıçak, balta, kazma gibi şeylere sap takmak.

seknimek⁴⁴: İş ve yoğunluğun azalması; ortalığın sakinleşmesi.

setereklenmek: Nerede ne zaman, nasıl davranacağı tam kestirilemeyen davranışlarda bulunmak.

sifirrenmek<sifirlenmek: Yağ bulaşığı olmak.

suçukdurmak⁴⁵: Birini suçlu hissettirmek.

suçuklanmak: Kendini suçlu hissetmek.

sünmek⁴⁶: Uzanmak.

şabıkmak: Çabuk olmak.

şorranmak<şorlanmak: Dedikodu etmek.

(hemen) tapılamak Duyar duymaz veya bilir bilmez olay veya durumun olduğu yere gelme, damlama.

tapılatmak: Sözcükteki gibi daha çok bir şeye vurarak veya ayakla “tap tap” diye ses çıkartma.

tıpalamak: Mühürlemek.

tırpannamak<tırpanlamak: İyice dövmek.

tinkmek: Taş veya metal şeylerin bir şeye çarparak sekmesi.

toñtoñülemek: Yaşlanmak ve hareketleri yavaşlamaya başlamak.

tumdurmak: Suya batırmak.

u:relenmek: Hafif hafif sallanmak.

u:renmek: Hafif hafif sallanmak.

ufralamak⁴⁷: Hamurun yapışmasını engellemek için kalın un koymak.

urğlamak⁴⁸: Fasülye veya sarmaşık türünde bitkilerin filiz vermesi.

yüksünmek⁴⁹: Zoruna gitmek; yük olarak görmek.

zorratmak⁵⁰<**zorlatmak:** Koşmak.

1.3. İkileme ve Kalıp İfadeler

a:zı yumulasıca: Öl anlamında bir tür beddua.

a:zı<ağzı gavlak: Boş konuşan, sır tutamayan.

adam sandık eşşa:<eşeği, gafamızı yardı daşşa:<daşşağı: Bir kişiyi insan sanmak ama ondan olumsuz davranışlar veya zarar görmek anlamında bir söz.

44 Seknimek için bakınız için bakınız: Derleme Sözlüğü Beşinci Cilt, s.3574. Ancak buradaki anlamından farklıdır veya buraya alınan kelime orada verilen anlamda da kullanılır ilaveten bu anlamı da vardır.

45 Benzer anlamda suçukmak için bakınız: Derleme Sözlüğü Beşinci Cilt, s.3690.

46 Sünmek için bakınız: Derleme Sözlüğü Beşinci Cilt, s.3718. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

47 Ufra için bakınız: Derleme Sözlüğü Altıncı Cilt, s.4027.

48 Urk (II) için bakınız: Derleme Sözlüğü Altıncı Cilt, s.4043.

49 Yüksünmek için bakınız: Derleme Sözlüğü Altıncı Cilt, s.4330. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

50 Zorlatmak için bakınız: Derleme Sözlüğü Altıncı Cilt, s.4398. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

ala toraşan: Yetişip gelen, tam büyüme, gelişme çağındaki olan.

alaf çalmak: Havanın aşırı sıcak olması ve bunun etkisiyle ortaya çıkan sıcaklık durumu.

ala hôle: Şöyle böyle, biraz ölgün, biraz olgunlaşmış anlamında bir söz.

alla:öküzü: Erkeklerinde çatal kısaçlı boynuzları olan, orta boy siyah bir böcek.

allo cello: İşe yaramaz, boş kişi.

amel olmak: İshal olmak.

amele dutulmak: İshale yakalanmak.

anarya gitmek: Daha çok taşıtların geri geri gitmesi demektir.

annı tokana: <tokanağa da:mek<değmek: Bir musibetle karşılaşp aklı başına gelmek.

arıya gitmek: Tüketim malzemelerinin kullanılmaz hale gelmesi veya getirilmesi; bir kişinin kişilik bakımından kötü yol izlemesi, kötü olması.⁵¹

aya: <ayağı şabık: Hızlı hareket eden kişi.

aya: n sürüyüp gelmek: Bir kişi geldikten sonra arkasından başka kişiler de geldiğinde söylenen bir söz.

ayak tapılatmak: Bir işi yapmak veya yapmamak için beklemek, yaparmış gibi görünmek.

aynı acarı: Hicri takvime göre ayın birinden on dördüne kadar olan zaman.

aynı esgisi: Hicri takvime göre ayın on dördünden son gününe kadar olan zaman.

aynı beyni açılmak: Gözü gönlü açılmak anlamında bir söz.

ba:zıñız<boğazınız olsun: Afiyet olsun.

bêli a: rilmek: Beli eğrilmek, yaşlanmak.

beyni duñukmak: Beyni durmak.

bılık gımı<gimi<gibi: Bakımlı, kilosunu yerinde kimse.

bir demlik: Tamamen.

bir ti: <bir tik: Biraz birazcık

bir yasanı olmak: Bir bekleyeni, almak isteyen olmak.

birine şişmek: Birinin hoşuna giden davranışlarda bulunmak, kur yaptığı kişi tarafından beğenilmek istemek.

bola bata: Bol bir şekilde, yetecek ve artacak kadar.

burdan a: rı/ordan a:rı: Buradan beri, bu taraftan; o taraftan.

burdan aykırı: Buradan düz bir şekilde.

burnu b.kdan çıkmak: “Nasıl olsa burnu b.kdan çıkdı” şeklinde eski sefil halinden kurtulan ama istenilen güzellikte davranmayan kişiler için kızgınlık ifade eden bir söz.

buza: gazzi:<buzağı kazığı: Benzetme amaçlı kısa boylu kimse.

ca:l<cahil cemeke⁵²: Hâlden anlamaz kişi veya kişiler.

cangama⁵³ etmek: Gürültü patırtı yapmak, tartışmak.

cangama<cengame çıkarmak: Gürültü patırtı yapmak, tartışmak.

51 Demirci (2017a:1377) bu kelimeyi daha önce vermiştir ancak açıklamada “bir kimsenin huylarının kötü yönde değişmesi” anlamıyla buraya yeniden alınmıştır.

52 Cemeke için bakınız: celep 4, Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 877.

53 Cangama için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 856.

cır⁵⁴ diyom cır: Lütfen, ne olur; imdat dileme.

cubut⁵⁵ gumu<gimi<gibi terremek<terlemek: Çok terlemek.

culuk⁵⁶ para: Bozuk para.

curru:<curruğu çıkmak⁵⁷: Çok ıslanmak.

cükül⁵⁸ para: Bozuk para.

çalınca eline geçmek: Lazım olunca hemen hazır bulunmak.

çalınmak⁵⁹ çırpınmak: Bir işin üstesinden gelmek için çok çabalamak.

çekip çenedini ayırmak: İkiye ayırmak, bölmek.

çen etmek: Bazı kabuklu meyve ve sebzelerin içi kısmını ikiye ayırmak.

çepel yaykamak: bulaşık yıkamak.

çermen çeşit: Çok çeşitli.

çınğı: mı<çınğı gimi<gibi: Uyanık, hareketli kişi.

çıtır darı: Patlamış mısır olarak kullanılan mısır türü.

çoğ⁶⁰ durmak: Küçük çocuklar için yürümeye başlamadan önce yavaşça ayakta durabilmek.

çoğa kakmak<kalkmak: Küçük çocuklar için yürümeye başlamadan önce yavaşça ayakta durabilmek.

dal etmek: Yer fıstığını sapından ayırmak, yaprak kısmını hayvanların yemesi için ayırmak.

54 Cır için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 925.

55 Cubut için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1009. Ancak burada verilen anlamla aynı değildir.

56 Culuk için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1013. Ancak burada verilen anlamla aynı değildir.

57 Curruk çıkmak için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1019. Ancak burada verilen anlamla aynı değildir.

58 Cükül için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1025. Ancak burada verilen anlamla aynı değildir.

59 Çalınmak (VIII) için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1056.

60 Demirci (2017:1378) bu kelimeyi daha önce vermiştir ancak “çoğa kakmak”la beraber etimolik katkı amaçlı buraya da alınmıştır. Çocuk kelimesi ile ilgili yapılan etimolojik açıklamalarda ihmal edilen bir kelime olarak görmek gerekiyor. Daha doğrusu bir yanlış düzeltmek için bu kelimenin literatüre kazandırılması gerekmektedir. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/557486> Erişim: 02.11.2021, 10.12.) linkte verilen makalede Aydemir “çocuk” kelimesiyle ilgili şimdiye kadar yapılan açıklamalara değinmektedir. Burada bu açıklamalara ilaveten Osmaniye/Düzici-Kadirli’de kullanılan “çoğa kalkmak, çoğ durmak” sözlerini de eklemek gerekmektedir. Üstelik bu iki söz aslında çocuk kelimesinin “çoğ” diye bir kelimeye “-cuk” ekinin getirilmesiyle oluştuğunu da tanımlamaktadır. Belki “çoğ” kelimesinin yine bu makalede belirtilen diğer açıklamalarla ilişkisi kurulabilir. Etimolojik olarak en yakın izahın bu sözde saklı olduğunu veya bu iki sözle ilgili olduğunu düşünmek gerektiği kanaatindeyim. Burada “çoluk çocuk” ikilemesinde de “çoğluk çoğcuk” şeklinde bu iki söz varlığına uygunluk da görülmektedir.

darbız⁶¹ suyu: Toprağın sürülebilir ve ekilebilir bir hale gelmesi için toprağa verilen su.

devli:<devliki gün: Ertesi gün; önceki gün.

devlikisüun<devlikisi gün: Ertesi gün, önceki gün.

devlüp gimî<gibi: Çok yiyen, pisboğaz, ne verilirse yiyen kişi.

dıkız sürmek: Toprak tam tavında değilken sürmek.

dışlık⁶² sürmek: Keyif sürmek.

dikili düşmek: Duyar duymaz veya bilir bilmez olay veya durumun olduğu yere gelme, damlama.

dutma⁶³ gétmek: Hizmetçi olarak gitmek.

dutma vermek: Hizmetçi olarak vermek.

eli gâşınmak: Bir işi yapmak için sabırsız davranmak.

eli işde gözü oynasda: Yaptığı işe kendini veremeyen, aklı başka yerlerde başka şeylerde olan kişiler için kullanılan bir söz.

eline gızgın gap/sehen da: mek<değmek: Kendi parasını kazanmaya başlamak veya bunu bir kez de olsa tatmış olmak; işlerin bu tür kişiler üzerinden eskisi gibi yürümeyeceği anlamında bir söz.

elini almak: Yardım etmek.

eririk ya:<yağ: Eritilmiş taze yağ.

etine aşermek: Birini öldürüp etini yemek isteyecek kadar o kişiye karşı kin tutmak.

evelsi:un<evvelsi gün: Bir önceki gün.

evi başına kepesice: Evi başına yıkılasıca anlamında bir beddua.

evliya g.tü gimî<gibi a:zı<ağzı olmak: Ne söylerse çıkmak, özellikle olumsuz şeyler öngören birinin söylediklerinin çıkması, vuku bulması.

evsin gurma: Av beklemek için pusu hazırlayıp bekleme.

faşık gımı<gimî<gibi: Faşık yılanı gibi, sinsice davranan kimse.

faşık yılan: Kelimede belirtildiği gibi ses çıkaran bir tür yılan.

g.tümüzüñ a:zında<ağzında: Hemen yanımızda.

g.tünde gazma do:ruldacak<doğrultulacak olmak: Çocukluk çağını geçmiş olmak, belli bir erişkinliğe ulaşmak.

g.tüne gijlemek: G.tünü s.ikmek.

gaco:luna<gacoluğuna gétmek: Serserilek yapmak, işi cıvıtmak, sulandırmak.

gaco:lunu<gacoluğunu yapmak: İşe yaramaz bir kişinin işe yaramaz işlerini yapmak, serserisi olmak.

gacoluk etmek: Serserilik etmek.

gafa iki da:l <değil ki birini daşa vurasın: Anlamakta veya kabullenmekte zorluk çekilen şeylerde kızgınlık ifade etmek için kullanılan bir söz.

gafası firirek: Anormal davranışlarda bulunanlar için söylenen bir söz.

gafiya<kafayı küllük dutmak: Bir şeyin çarpmasını engellemek için başı eğmek, korumaya almak.

61 Darbız için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1368.

62 Dışlık için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1474.

63 Dutma için bakınız: Derleme Sözlüğü, İkinci Cilt, s. 1612.

galli:mi< galli gibi: Sincap gibi, şirin, sevimli.

gara çalmak: İftira atmak.

gariya uğramak: iftiraya uğramak.

gayışganat gımı<gimi<gibi: Zamzayıf.

gemi:ni<kemiğini gevirmek: Bir olayı yapmak için istekli bir şekilde beklemek.

gemik indirme⁶⁴: Köpeklerin cinsel birleşmesi sırasında meydana gelen erkek köpeğin erkeklik organının dişi köpeğin dişi organı tarafından sıkıştırılması ve ayrılamaz hale gelmeleri için kullanılan bir söz.

gevra:ni<gevregini içine dürmek/sarmak/çalmak: Bir şeyin olumsuz tarafını, eksiğini görmemeye çalışmak, işin olur tarafına bakmak.

gıcık tomatis: Bir tür küçük domates.

gıcılamaz ga:nı<kağnı: Çok yavaş hareket eden kimse.

gısır torba: Dokuma olmayan, hazır, naylon karışımı olan torba.

gıv etmek⁶⁵: Harekete geçmek.

gıvrı:na<kıvrığına çalmak: Şalvar gibi kıvrık kısmı olan giysilerde bir şeyleri kıvrığına koymak, saklamak.

gıyamat gımı: Herhangi bir şeyin çok olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz.

gıylı gıylı: Yerli yerinde, ölçülü tartılı bir şekilde.

go:<koğ bilmez/ça<çağ bilmez: Kimsenin dedikodusunu yapmayan kişiler için kullanılan bir söz.

go:<koğ etmek/ça<çağ etmek: Dedi kodu etmek.

göcek<göğcek güpresi: Arpa ve buğdayların gelişmesi için atılan gübre.

gözünü delikte perretmek: Gözünü hapiste açmak, kendini hapiste bulmak, hapse atılmak.

guru yer gunduzu: Bir tür kunduz; benzetme amaçlı kurnaz, açık göz insan.

guyru:<kuyruğu dik dutmak: Güçlü görünmeye çalışmak.

guyru:<kuyruğu tipiletmek: Ölmek üzere olmak.

hapalı ayırık: Yürürken paytak paytak yürüyen kişi.

hapban gurmak: Kuş yakalamak için tuzak kurmak.

hapbana düşmek: Tuzağa düşmek.

haral⁶⁶ **gımı<gimi<gibi:** Benzetme amaçlı aşırı şişman.

hécin gimi: Güçlü kuvvetli, boylu poslu kişi.

hèlleni hèlleni: Sallana sallana.

hıñgı zıñgına: Son noktada.

hış gımı: Epeyce çok anlamında bir şeyin çok olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz.

hindiye ça:<çağ<çak: Şimdiye kadar.

hindiye gadar: Şimdiye kadar.

hollu:<holluğu inmek: Hevesi gitmek, isteğinin bitmesi, istediğinin olması.

64 Gemik inderme sözü için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 1987. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

65 Gıv etmek için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 2063. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

66 Haral için bakınız: Derleme Sözlüğü, Üçüncü Cilt, s. 2282.

- hombuluna almak:** Omuzlarına almak.
- horeli horeli:** Havalı havalı dolaşmak, gezmek.
- hüsküt etmek:** Sükt etmek.
- hüskütü makbıl:** Sükûtu makbul.
- inek emmek:** Buzağının ineği emmesi, sahibinden habersiz emmesi.
- it gılı postal ba:**<bağı: Başı dibi olmayan, gereksiz, kayda değer bir şey olmayan.
- keçik bağlamak**⁶⁷: Kâkül görünecek şekilde eşarp bağlamak.
- keçik etmek:** Kâkül görünecek şekilde eşarbını bağlamak.
- kepenek gimi<gibi:** Oldukça çok ve sık tutmuş meyveler için kullanılan bir söz.
- kerçine gétmek**⁶⁸: Ters davranmak.
- kör tapa vurmak:** Su borusunun ucunu tapa ile kapatmak.
- kösmük gimi<gibi**⁶⁹: Sağlam bir şekilde kalmış olan kimse.
- kücü gimi<gibi**⁷⁰: Hızlı ve çevik davranan.
- kül dutmak:** Eskiden çamaşır yıkarken suyundan faydalananarak kullanmak için bir kaba kül koymak ve kabı su ile doldurmak.
- laylon pabiç:** Naylon terlik.
- lo:lambaç<loğlambaç gimi<gibi:** Yerinden kalkamayacak kadar şişman, loğ gibi, loğlama işinde kullanılacak kadar şişman.
- lök gimi<gibi**⁷¹: Deve gibi sapasağlam.
- macın çalmak:** Macun ile yıkamak; macun sürmek.
- macın helkesi:** Macun kovası.
- mafir yalan:** Tamamen yalan.
- massık massık yürümek:** Ağır ağır, kaygısızca yürümek.
- mavra atmak**⁷²: Abartarak durumu anlatmak, yalan söylemek.
- mavra kesmek:** Sohbet etmek.
- mavrañı yesinler:** Yalanını sevsinler anlamında bir söz.
- meke**⁷³ **patla:**<patlağı: Patlamış mısır.
- midesi cıkramak:** Midenin ekşimesi.
- mundar etmek:** Murdar etmek; bir işi berbat etmek.
- mundar olmak:** Murdar olmak; berbat olmak.
- nen**⁷⁴ **çalmak:** Ninni söylemek; kandırmak için bahaneler uydurmak.
- nur do:**mak<doğmak: Gökkuşağı oluşması.
- o da:**İden<değilden: O taraftan, o husustan.
- o misilli:** O kadar güzel.

67 Keçik için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2717.

68 Kerç ve kerçine için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2752-2753.

69 Kösmük için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.2975.

70 Kücü için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.3024. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

71 Lök için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.3090. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

72 Mavra için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.3138.

73 Meke için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.3153.

74 Nen için bakınız: Derleme Sözlüğü Dördüncü Cilt, s.3247.

o neciymiş: Ne imiş ki anlamında küçümsemek için kullanılan bir söz.

o ta:<teğ<teg: O kadar.

omasını pıttırmak-hıttırmak: Belini ağrıtmak, incitmek; kalkar halini bırakmamak, hareketsiz hale getirmek, yenmek.

omuzu odunnu<odunlu: Halden anlamayan.

oynaş dutmak: Kadınların yasak aşk yaşaması.

partutuş olmak: Eli ayağına dolaşmak, aşırı heyecanlanmak.

por dutmak: Paslanmak.

por sökmek: Pas sökmek.

s.kilecek g.t yarra:<y.arrağa yan yan gèder: Zararını bilmesinerağmen bir işin olmasını isteyen kişi o işi yapmaya doğru meyilli olur anlamında bir söz.

saba:<sabahı diri dutmak: Gece hiç uyumamak.

sarı safra boz ufra: Rengi solmuş, soluk benizli kimse için kullanılan bir söz.

sille⁷⁵ keskenmek: Vurmak için eli hazır hale getirmek.

sille yemek: Tokat yemek.

simir simir: Yağmurun yavaş yavaş yağması.

sokum düşmanı: Çalışmayan ve çok yiyen kimse.

sokum etmek: Lokma, dürüm ederek yemek.

sozalıp galmak: Ne yapacağını bilemez bir halde kalmak; netice elde edememek.

şaplak çalmak: Alkış yapmak, alkışlamak.

şor duymak: Dedikodu duymak.

şor vermek: Laf vermek, dedikodu etmek.

tapandan gelik öküç gimî<gibi: Genellikle yorgun olmayıp da yorgunmuş gibi davranan veya yersizce uzanan kimseye söylenir.

tapını almak: Bir şeyin nasıl yapılacağını veya çalışacağını, işleyeceğini öğrenmek, yapabilmek.

taşgalıya almak: Dalga geçmek, alay etmek.

teñgil terezi: Düzenli, ucu ucuna

tesbi⁷⁶ gılı:<gılığî Tesbi ağacının tohumu.

teze melif: Tazecik.

tintirik atmak: Hafif bir şekilde vurmak.

tintirik⁷⁷ vurmak: Hafif bir şekilde vurmak.

ucca ucca⁷⁸<uzca: Uz uz, yavaş yavaş.

y.rra:<y.arrağa yan basmak: Çok olumsuz bir duruma düşmek, istenilen sonucu elde edemeyip zarar etmek.

yalan<yahın yalbırdak: Çıplak veya yarı çıplak.

yangın evlensek: Evlenmeyi çok isteyen kişi.

yannık dönderen: Bir tür bitki.

yernik gİtmek: İçinde ukde kalmak.

75 Sille için bakınız: Demirci (2017b:39)

76 Tesbi için bakınız: Derleme Sözlüğü Beşinci Cilt, s.3897.

77 Tintirik için bakınız: Derleme Sözlüğü Beşinci Cilt, s.3938.

78 Ucca için bakınız: Derleme Sözlüğü Altıncı Cilt, s.4021. Ancak buradaki anlamından farklıdır.

- yéynilik okumak:** Ağrısının şiddetinin azalması düşüncesiyle Kuran okumak.
- yo:rt<yoğurt çıça:<çiçeği:** Dere kenarlarında biten, etrafı beyaz ortası sarı çiçekli bir tür papatya.
- yornuk⁷⁹ almak:** Dinlenmek.
- yornuk vermek:** Dinlenmek.
- yoz⁸⁰ gız:** İş olmayan, çalışmayan kız.
- yüz arıltmek<eğriltmek:** Surat asmak.
- yüzü gara gelesice:** Başına bir iş gelerek olumsuz durumlarla karşılaşsın anlamında bir beddua.
- zerakıl gétmek:** Aşırı yorgunluktan uyuyakalmak.
- zibil gimi:** Oldukça fazla.

KAYNAKÇA

1. Acar, K. (2013), Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü'ne Kandıra Ağzından Katkılar, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/9 Summer, p. 375-386, Ankara-Turkey.
2. Arslan, B. (2013), Çatpınar (Doğanşar/Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 8, s. 97- 102.
3. Arslan, D. (2018), Eğirdir ve Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *TÜRKÜ Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, Yıl 6, Sayı: 15, s. 358-363.
4. Biray, N. (2009), Denizli Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, Volume 4/8 Fall, s.748-776.
5. Boz, E. (1996), Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *Millî Folklor*, s. 112-113.
6. Bölük, R.-Erdem, M. D. (2021), Antalya Kaş Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Journal of History School*, 52, s. 2044-2063.
7. Bulut, S. (2019), Giresun İli Dereli, Eynesil ve Görele İlçeleri Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Journal of History School*, 43, s. 1919-1942.
8. Bulut, S. (2018), Gümüşhane İli ve Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Karadeniz Araştırmaları*, XV/57 - Bahar - s.171-190.
9. Bulut, S. (2020), Alanya (Antalya) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 8, Sayı: 111, Aralık, s. 117-144.
10. Büke, H. (2020), Denizli Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ağustos, Sayı: 50, s. 131-148.
11. Cankaya, M. (2013), Erzincan Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), s. 899- 910.

79 Yornuk için bakınız: Derleme Sözlüğü Altıncı Cilt, s.4300.

80 Yoz için bakınız: Derleme Sözlüğü Altıncı Cilt, s.4304.

12. Çavga, U. (2015), Belkaya (Konya Ereğli) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *International Journal Of Languages' Education And Teaching* Mannheim-Germany Udes, p. 2669- 2689.
13. Çifçi, M. (2017), Derleme Sözlüğüne Katkılar (Emirdağ / Burunarkaç Köyü), *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 12/15, p. 211-232.
14. Çifçi, M., Sezer, Ö. (2018), Derleme Sözlüğüne Katkılar (Emirdağ / Burunarkaç Köyü) II, *Turkish Studies Language / Literature* Volume 13/28, Fall p. 241-264
15. Çiftçi, F. (2014), Bitlis Merkez Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *Anemon, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:2 Sayı:2 Aralık, s.260-272.
16. Demirci, M. (2017a), Derleme Sözlüğü'ne Osmaniye, Düziçi Ağzından Katkılar - I, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, 6(3), s.1360-1383.
17. Demirci, M. (2017b), Osmaniye, Düziçi Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar-2, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(33): s. 36-44.
18. Doğan, M. (2009), Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar-1, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literatureand History of Turkish or Turkic* Volume 4/4 Summer, s.236-249.
19. Doğan, M. (2010), Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar-2, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literatureand History Of Turkish Or Turkic* Volume 5/1 Winter, s. 294-312.
20. Doğan, M. (2012), Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar 3, *Diyalektolog - Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, s. 9-21.
21. Eratalay, Ö. S.- Eratalay, S. (2012), Alaşehir Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, 4. *Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, 1. Cilt , s.353-364.
22. Erdem Nas, G. (2015), Anamur Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar-2, *Journal of Turkish Language and Literature* Volume: 1, Issue: 1, Summer, s.1-8.
23. Erdem Nas, G.-Parlar, Z. (2016), Bartın Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Diyalektolog- Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış -Sayı:13, s. 50-59.
24. Erdoğan, S. (2016), Niğde Yöresi Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar-1, *Journal of Türklük Bilimi Araştırmaları*, Issue 40, p. 69-82.
25. Ersöz, S. (2009), Nazilli (Aydın) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal Of Turkish World Studies*, Cilt: IX, Sayı 2, s. 37-62.
26. Erten, M.- Başkan, A. (2016), Bismil Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *ÇÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık, Cilt: 40, Sayı: 2, s. 67-77.
27. Gülensoy, T. (1998), Anadolu Ağızları Derleme Sözlüğüne Katkılar, *Türk Dili*, TDK Yay., sayı: 553, s. 14-16.
28. Gülseren, C. (2016), Malatya'dan Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Diyalektolog- Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Yaz, Sayı:12 s. 47-55.

29. Gürsoy, A. (2020), Gencek (Konya-Derebucak) Kasabası Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (2), s. 288-297.
30. Güven, Ö. (2014), Zira (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 51(51), s. 63-77.
31. Güven, Ö. (2021), Zira (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar II, *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 5, s. 299-315.
32. Güzel, F. (2013), Şahsuvar (Elazığ) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar-2, *Diyalektolog-Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Yaz, Sayı: 6, s. 15-33.
33. Kalay, E. (1997), Edirne İli Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar I, *Türk Dili*, 547, s. 25-33.
34. Kalay, E. (2004), Edirne İli Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar II. *Türk Dili*, 633, s. 250-259.
35. Kamacı, D. (2011), Erzurum Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Mediterranean Journal of Humanities*, 1/1, s. 157-164.
36. Karahan, L. (2011), *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Ankara: TDK Yayınları.
37. Karaman, A. (2011), Sandıklı Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *AjIndex*, Cilt 2, Sayı 3.
38. Karaörs, M. (1994), Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, Kayseri, Isparta, Adana İllerinden Derlemeler, *Türk Dili*, 505, s. 65-67.
39. Koç, H. (2011), Osmaniye İli, Düziçi İlçesinde Sosyal - Ekonomik ve Dini Hayat, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Öğretim Programı Bilim Dalı, Niğde.
40. Koraş, H. (2002), Derleme Sözlüğü'ne İlaveler, *Tübar-XII- /Güz*, s.171-208.
41. Metin, B. B. (2016), Geydoğan Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Dede Korkut*, Aralık/11, s. 78-87.
42. Küçükballı, F. N., Bozkır (Konya) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, Erişim Linki:[http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/303/37%20Fatih%20Numan%20K%C3%BC%3%A7%C3%BCKballı%C4%B1%20BOZKIR%20\(KONYA\)%20A%C4%9EZINDAN%20%E2%80%9CDE RLEME%20S%20\(2\).pdf](http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/303/37%20Fatih%20Numan%20K%C3%BC%3%A7%C3%BCKballı%C4%B1%20BOZKIR%20(KONYA)%20A%C4%9EZINDAN%20%E2%80%9CDE RLEME%20S%20(2).pdf) Tarihi: 27.04.2017.
43. Ölmez, Z. (2010), Diyarbakır Ağzının Sözvarlığına Katkılar, I. Uluslararası Türk Diyalektolojisi Çalıştayı, 15-20 Mayıs 2008, Gazi Magosa/Kıbrıs, *Türk Dilleri Araştırmaları*, 20, s.193-201.
44. Özdamendeli, N. (2013), Velimeşe Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Türkiyat Araştırmaları*, Sayı 34, s. 57-79.
45. Özek, F. (2016), Arapgir Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, 1. *Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Özet Kitapçığı*, s. 43.
46. Özgür, C. (2004), Eskişehir Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *TDAYB* 1, s.93-99.
47. Özkaya, H. (2015), Kırklareli İli Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2 (Nisan) 33, s.33-39.

48. Öztürk, E. (2009), Mersin Yörüklerinden Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Türk Dili*, (689), s.405-411.
49. Sökmen, İ. (2017), Derleme Sözlüğü ve Bismil Türkmen Ağzı Söz Varlığına Katkılar, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 12/5, s. 461-484.
50. Şanlı, C. (1996), Kırklareli, Erzurum ve Artvin İllerimizden Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Türk Dili*, 552, s. 542-547.
51. Şanlı, C. (1999), Anadolu ve Rumeli Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar I, *Türk Dili*, 572, s. 670-680.
52. Şanlı, C. (1999), Anadolu ve Rumeli ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar II, *Türk Dili* S.572, s. 670-681.
53. Tekin, F.-Cantürk, S. (2014), Giresun ve Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Diyalektolog- Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış, Sayı: 9, s. 33-46.
54. Tokat, F. (2014), Çavdır Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* Sayı: 3/1 s. 153-166.
55. Tokatlı, S.-Erdem Nas, G. (2012), Anamur Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Diyalektolog-Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış, Sayı: 5, s. 33-45.
56. Toker, M. (2011), Derleme Sözlüğü ve Mersin Ağzı Sözlüğü'ne Tarsus Yöresinden Katkılar, *Turkish StudiesInternational Periodical For The Languages, Terature And History Of Turkish Or Turkic*, Volume 6/3, Summer, p.1229-1249..
57. Tuğluk, M. E. (2021), İlyas Köyünden (Diyarbakır-Çüngüş) Derleme Sözlüğüne Katkılar, *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Kafkas University Journal of the Institute of Social Sciences* Bahar Spring Sayı Number 27, s.145-157.
58. *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü* (2009), 6 cilt, Ankara: TDK Yayınları.
59. Uysal, İ. N. (2017), Kuzören (Konya-Bozkır) Köyü Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Diyalektolog-Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Bahar, Sayı: 14, s. 79-85.
60. Uysal, İ. N. (2018), Himmetli (Niğde-Merkez) Köyü Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *ERDEM*, Haziran 2018; Sayı: 74, s.139-156.
61. Yeşilöz, Z. (2012), Nevşehir Lakaplarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 2, s. 22-27.
62. Yıldız, M.- Özsoy, Y. (2016), Bartın Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt: 1, Sayı: 1, s. 140-150.
63. Yıldız, O. (2007), Isparta Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 2/2 Spring, s. 790-800.